

VERIAMAS VILTIES VĒRINYS

EDMUNDAS MICKŪNAS

Žemaičių Kalvarijoje antrus metus gyvuoja „Vilties vėrinėliai“ – vaikai ir jaunimo dienos centras, tapęs savais namais jau beveik šešiasdešimčiai seniūnijos vaikų. Daugumas jų yra iš socialinės rizikos grupės šeimų, kuriose dažnai girtaujama, tėvai išsiskyrę ar net smurtaujantys. Tad ir patys vaikai daugiau juodo nei balto matę. Retai gerą žodį girdėję, motiniška šilumą jaučę, labai dažnai ir solesnio maisto kashnio stokoję... Vilties vėrineliuose ir stengiamasi įjems visa tai, ir dar daugiau suteikti.

Išsiligę meilės vaikai dovanoja piešinius

Miestelio parapijos namuose įkurdintame centre vaikai būna po pamokų nuo vidurdienio iki pusės šešių – tuo laiku, kai po mokyklos užsiėmimų išleijama sukaupta energija arba, laukiant gertonojo autobuso į sėvajį kaimą, ne tik smulkii elibių ar didesnių išdaigų iškrečiama, bet ir rimtesnių „nuodėmių“ padaroma. Dažno vaiko šaltuose namuose gal ir nelaukiama... „Vilties vėrineliuose“ kiekvienas gali ne tik pamokas paruošti, jausis kaip namuose, nevaržomai bendrauti, bet užsinti prasmingais, jo pomėgius atitinkančiais užsiėmimais, žaisti, dirbti, lavintis. Laikas prabėga greitai, maloniai, naudingai. Vaikai gerai jaučia jėms palankią psichologinę aplinką, nusimeta uždarną kaukę. Gal todėl čia dažnai gali pamatyti jaudinančių natūralaus dėkingumo kupiną vaiz-

dą, kai prie darbuotojų švelniai priglundama švelnumo išsiligęs vaikutis ar atneša ir paduoda galbūt negraby, bet nuosiūdų piešinėlių. „Čia Jums nupiešiau, mokytojai!..“

Pastebimi veiklos rezultatai

Vaikų ir jaunimo centras pagrindiniu uždaviniu laiko būtinuosios pedagoginės, psichologinės ir socialinės pagalbos vaikui ir jo šeimai teikimą, jauno žmogaus ugdymą kultūringu, tautiškai orientuotu, pilietišku, laikantis laiko patikrintų krikščioniškų ir bendražmogiškių vertybių. Kartu skatinamos etninės kultūros apraiškos – nevaržomas bendravimas žemaitiškai – tėvų ir bočių kalba, skiepijama pagalba savo tradicijoms ir papročiams, su pažindinama su Žemaitijos simboliis, istorija.

Kasdienės veiklos vaisių greitosisomis nepajusi, neapčiuopi. Tam reikia ilgo laiko. O šiandien rezultatai geriausiai pastebimi jau įsivertintuose projektuose bei vykdomose programose. Tuo keliu žengiant iminti ir ryškiesni pėdsakai. Programų diapazonas platus, papildantis ar net praplečiantis mokyklinio švietimo tėmus. Jau realizuojamų programų pavadinimai atspindi „Vilties vėrinėlių“ pasirinktą krypį ir vaikų įgūdžių formavimo sferas: socialinių pobūdžio – „Eilu į gyvenimą“, psichinės sveikatos – „Be meilės aš niekas“, organizacijos „Vaiko vartai į mokslą“, programose – „D.R.A.S.A“ (Diršk Rūkaly Alkoholio Sveigaliu Atsisakyti), „Charakterio ugdymas“, „Žingsniai į prasmingą gyvenimą“, „Savigarba“, dvasingumo – „Dešimt Dievo įsakymų“, pedagoginėje – „Mokslo šaknyš karčios, vaisiai – saldūs“, rankdarbių – „Pasidaryk

patį“. Itin vaikų megstami išraiškos, meno užsiėmimai – vaidinimas „Nojaus laivas“, Vėrinėlių Teatre, dainavimas ir muzikavimas programose „Išleisk savyje giedanį paukštį“, „Pašiovinkime viešpatį giesme“, šokio – „Prakalbėk be žodžių“, estetinio lavinimo – „Koks žmogus yra gražus?“, fotografijos – „Sustabdyk akimirka“, bei savitarpio bendravimą ir pagalbą skatinančioje „Vyresniojo draugo/Vyresniosios Draugės“ programoje. Sudėtingesnėse meninėse programose skirtingo amžiaus ir socialinės patirties vaikams kartais prireikia didesnių pastangų ir kūrybines išmones. Tokiais atvejais ir darbuotojų trūšas neįtelpa į metodikose numatytus standartus. Tačiau rezultatas visuomet atsipera ir beveik visados būna toks pat: „Patinka! Įdomu! Ką toliau darysi me?“

Vaikai mokomi meilės žemaitijai

Įprastine vaikų ir jaunimo centro veikla – darbas su vaikais kasdien po pamokų. Tačiau moksleivių kasdieninio užimtumo problemų sprendimas laikas nuo laiko papildomas didesniais projektais, siekiant ne tik padėti mokyklai, šeimoms ir patiems vaikams, bet ir kaupiti šioje srityje patirtį, ieškoti įvairnesnių darbo formų, pagalbinių. Klevienganyk stengiamasi vertinti šių projektų praktinį efektyvumą. Tokia konkreiti „Vilties vėrinėlių“ priemonė buvo realizuota birželio mėnesį praėjusių vasaros atostogų metu. Savaitės trukmės diennė stovykla socialiai remtinų šeimų vaikams suorganizuota – Mažeikių kreipinio komandos fanai. Kuriti žemaitišką, vikipedią padeda nemažai lietuvių. Labiausiai prisidėję – Tomas Plečkaitis iš Klaipėdos ir Sarūnas iš Kedainių. Sprendžiant kalbos klausimus stipriai padeda latgalis Armandas Kociūš.

• Šis varotojas lietuviškai kalba beveik taip, lyg ši kalba būtų jo gimtoji kalba.

Kiti pagrindiniai žemaitiškos vikipedijos kūrėjai, nenuilstamai siekiantys, kad dabar ši duomenų bazė pasiektų jau 10 000 straipsnių limitą – mažeikiškiai Tadas, Algirdas ir Rytis. Visų trijų gimtoji kalba žemaitišką, visi trys – visa širdimi žemaitijos patriotai ir beje visi trys – Mažeikių kreipinio komandos fanai. Kuriti žemaitišką vikipedią padeda nemažai lietuvių. Labiausiai prisidėję – Tomas Plečkaitis iš Klaipėdos ir Sarūnas iš Kedainių. Sprendžiant kalbos klausimus stipriai padeda latgalis Armandas Kociūš.

Žemaičių kalbos problemos

Nuo pirmo iki paskutinio puslapio viskas žemaitiškioje vikipedijoje rašoma žemaitišką kalba. Vertinigi enciklopedijoje pateikti lietuvių žemaičių, žemaičių-lietuvių ir netgi žemaičių-lietuvių-anglų kalbų žodynai. Skyrtyje „Rašbas pamukas“ galima rasti instrukcijas, kaip kompiutere klaviatūros klavišų pagalba užrašyti žemaitišką raides ā, ē, i.

Deja, žemaičių kalba žemaitiškioje vikipedijoje dažnai yra ganėtinai netaisyklinga – neatitinka nei

Medžiai auga iš žemės. Vaikai – iš mūsų. Mes esame jų žemė. Eugenijaus BUNKOS nuotrauka

Įvyauti vaikų kasdien susirinkdavimo stovykloje, iš atokesnių kaimų buvo atvežami, mokyklos valgykloje maitinami. Toliau tai, kas maionu, derinta su tuo, kas naudinga. Stovyklos dalyviai buvo supažindinami su Plungės ir gretimų Skuodo, Mažeikių rajonų, Žemaitijos nacionalinio parko gamtine aplinka, istorinio ir kultūrinio paveldo vaikams įdomesniais objektais, buvo suorganizuotos paskaitėles ir dvi išvykos-ekskursijos. Vaikų intriga sužadinti ir kūrybinei išraiškai išsilieti buvo vėrinamas prosenėlių gyvenimo „vėrinys“ rašant metrašius kaip sakė senolis...„Piešiant tema Senovės žemaitiai, fotografuojant ciklą žvilgsniai atgal. Organizatorėms vaikų stovyklon pavyko sukvesti visą burį gerų talkininkų.

Pastangas vienija vaikai, tėvai ir pedagogai

Ryškii „Vilties vėrinėlių“, dirbančių būtent su socialinės rizikos grupės šeimų vaikais, kryptis yra žalingų įpročių prevencija ir sveikos gyvenamosios supratimo

neturint, žemaitiškos vikipedijos internetiniame adrese panaudotas junginys bat-smg (bahtų kalba + žemaičių kalba). Kol kas žemaičių kalbos ISO kodo patvirtinimas JAC organizacijoje (ang. Joint Advisory Committee – Jungtinis patarimasis komitetas ISO 639 klausimais) atnestas ir dėl to patarta kreiptis į kalbų duomenų bazę Ethnologue.com.

Ne tik žemaitčiai

Beje, neseniai vikipedią savo kalba (tarme) nusprendė susikurti ir Latvijos latgaliai. Kalbininkai mano, kad latgaliai kaip ir žemaitčiai kalba ne atskirai kalba, o tarme. Bet akivaizdu, kad latgaliams kaip ir žemaitčiams tai netrukdo norėti turėti atskirą vikipedijos variantą. Norint jį sukurti nauja kalba (tarme), reikia, kad vikibendruomenė tam pritarų. Žemaitčiams teikiant prašymą buvo ganėtinai paprasta užteku draugų rato palaikymo (žemaitišką vikipedijos projektą patėmė 11 žmonių). Armando Kociūšo vedami latgaliai pateko į keblėsnę situaciją – kai jau viskas buvo parngta, pasikerte tvirtinimo taisyklės ir viską tenka pradėti nuo pradžios. Kol kas internete galima rasti tik testinę latgalių vikipedijos versiją: <http://incubator.wikimedia.org/wiki/Test-wp/bat-itg>.

INTERNETINĖ ENCIKLOPEDIJA ŽEMAITIŠKAI

Atkelta iš 1 p.

Kūdikio amžius

Šiuo metu žemaitiškioje vikipedijoje yra per tūkstantį straipsnių, pateikiančių įvairiausio pobūdžio informaciją: nuo žemaičių kalbos apibrėžimo iki religinių ar astronomijos mokslo terminų aiškinimo. Informacija suskirstyta skyriais „Koltūra“, „Geuograpijė“, „Isturėjė“, „Viera“, „Muoksios“, „Sviets“, „Teknuoluogėses“. Pavyzdžiui, technologijų skyriuje gali rasti paaiškinimą, kas yra HTML: HTML (angl. - Hypertext Markup Language) ge) pešns pavadenėms hiperteksta žimėjėma kalba. Ta ir kuompiuteriu pruoogramavėma kalba, katra ir skerta pruoogramoure internete-nius postapius.

Žemaitiškos vikipedijos kūrėjai pripažįsta, kad ši enciklopedija dar tebeira „kūdeklus omžiaus“. Vos daugiau nei tūkstantis straipsnių enciklopedijai nėra daug, bet žemaitiškos vikipedijos kūrėjai didžiujosi spėjė iki jos gimtadienio pasiekti šį tikslą. Jie kviečia visus norinčius ir galinčius prisidėti kuriti žemaitišką vikipedią. Tai daryti visi paprastai: reikia tik prisiregistruoti žemaitiškioje vikipedijoje ir imtis tekstų kūrimo. Žemaitiškos vikipedijos kūrėjai labai laukia kiekvieno iš mūsų iniciatyvos, nes au-

ginti ši „kūdikį“ vis dėlto nėra labai paprastai.

Kūrėjai

Kas gi tie žemaitiškos vikipedijos kūrėjai, nusprendę savo branų įlanką „parduoti“ už dyką tokiam reikalui? Kad laikas tikrai brangus, liudija tokios pagrindinio žemaitiškos vikipedijos sumanytojo Arno Udovičiaus pastabos vikipedijos forume: „Nuorientuo ē kėtus vė-kėpedėjės pruojektus ožvėstis žemaitėška (pvz., wikibooks), deja, patapės tievo dabā nuognė mažā čėsa toro“ arba „Lėg vasarē mie-nėšė būso Joudā ožėmtis - ritmā prisėdjetē nagalieso... ē namuovra-lėzoukēt (patiam sonkē it)“.

Apie save Arnas rašo: „Eso Arns Udovičius. Mon 23 meta. Giveno Vėlniou. Bėngės VGTU infuorma-tėkas specėlibė. 2005 metu bėržė-llaus miėnesie padaviau prašėma žemaitėškā vikipedėjē ē 2006-03-25 dėina vahėkava laimėjėms.“ Toliau Arnas žemaitiškioje vikipedijoje taip pristato:

- Tas nauduotuos vėso šėrdē ir Žemaitjės patrijuots;
- Tas nauduotuos ir tikons i se-nuovės bātu vieta;
- Tuo nauduotuojaus gimtāsīs miests ir Telšē;
- Tuo nauduotuojaus gimtuoji kalba žemaitiu ir;